

Holokausta upuru piemiņas pasākums Preiļos 9. augustā

Publicēts: 12.08.2020.

[Sabiedrībā](#)

[Preiļu novadā](#)

[Muzejos](#)

9. augustā notika gadskārtējais piemiņas pasākums, atminoties traģisko 1941. gada vasaru, kad Reiha armijas īstenotajās iznīcināšanas akcijās sistemātiski tika nogalināti ebreju tautības preiļieši, vien nedaudziem izdodoties izglābties. Par spīti, nu jau, 79 gadu distancei, notikušā apmērs joprojām šausmina.

Piemiņas pasākums iesākās Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzejā, kur tika atklāts muzeja ekspozīcijas papildinājums, eksponējot 2018. gada nogalē atrastos priekšmetus, kas tika uzieti, lokalizējot Holokaustā nogalināto nošaušanas bedru vietas, ko veica biedrība "Preiļu memoriāls". Kā pasākuma laikā atzīmēja Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzeja speciāliste vēstures jautājumos Ilona Vilcāne, atradumiem piemīt ne vien lokālas nozīmes dimensija, kas ir kā liecība par masu slepkavībām Preiļos 1941. gada jūlija-augusta mēnešos, bet arī globālā dimensija – būt par baisu pierādījumu nacistu īstenotajai rasu teorijai visās okupētajās Eiropas valstu teritorijās 1939.-1945. gadā. Preiļu ebreju kopienas piemiņas vārtu autors, arhitekts un biedrības "Preiļu memoriāls" līdzdibinātājs un lokalizācijas darbu vadītājs Sergejs Rižs iepazīstināja klātesošos ar to, kā noritēja vietas noteikšanas un kontrolrakumu plānošanas darbs, kas notika pēc Preiļu muzeja krājuma materiālu izpētes un notikuma laikabiedru apzināšanas un intervēšanas, konkrēti atzīmējot 2018. gada vasarā notikušo lauka interviju ar preiļieti, notikumu aculiecinieku, 1930. gadā dzimušo Kārli Pavloviču. Nošaušanas vietu lokalizācijas darbos izdevās ne vien noteikt vietu, kur 1944. gada vasarā notika nogalināto liķu atrakšana un sadedzināšana, bet arī iegūt vairākas saglabājušās materiālās liecības, kas piederēja nogalinātajiem ebreju tautības preiļiešiem. Pateicoties VKKF finansiālam atbalstam, 2019. gadā tika veikta priekšmetu konservācija, tos nododot glabāšanā Preiļu muzejam – daļa no kuriem būs apskatāma Preiļu muzeja ekspozīcijā. Pasākuma daļas noslēgumā tika prezentēts arī Preiļu muzeja gada suvenīrs – buklets "Ebreji Preiļos".

Piemiņas brīdis Holokausta upuru memoriālā blakus ebreju pilsētas kapiem iesākās ar Preiļu novada domes priekšsēdētāja otrā vietnieka Klavdijas Zarānes īsu uzrunu, ko turpināja Triju Zvaigžņu ordeņa kavaliera un Preiļu Goda pilsoņa Dāvida Zilbermaņa sagatavotā uzruna pasākuma apmeklētājiem. Covid-19 eksistējošo pārvietošanās ierobežojumu dēļ D. Zilbermanis šogad nevarēja ierasties personīgi, sagatavotās runas tulkojuma nolasišanu uzticot Preiļu 1. pamatskolas direktorei Norai Šņepstei. Uzrunā līdz ar traģisko notikumu piemiņas saglabāšanas nozīmīgumu tika atzīmēta arī satraucošā ksenofobisko uzskatu piesātinātā gaisotne ASV.

Kā nākošais uzstājās vēsturnieks, novadpētnieks un muzeja Ebreji Daugavpilī un Latgalē vadītājs Josifs Ročko, stāstot par ebreju kultūras intelektuālo devumu Latvijas sabiedrībai, īpašu uzmanību pievēršot nesen aizsaulē aizgājušajam Preiļu novadniekam un biedrības "Preiļu memoriāls" līdzdibinātājam Samuelam Latvinskim (1931-2020). Pateicoties viņa izpētes un liecību apkopošanas darbam, Vladislavam Vuškānam un Zagorsku ģimenei no Riebiņiem tika piešķirts godpilnais Izraēlas valsts apbalvojums "Taisnīgais starp tautām". Noslēgumā uzstājās vēsturnieks, muzeja "Ebreji Latvijā" direktors un Preiļos dzīvojošās Aršu ģimenes pēcnācējs Ilja Ļeņskis, kas aicināja neaizmirst notikušā cilvēcisko dimensiju, atceroties, ka blakus ebreju kapsētai nogalinātie cilvēki bija Preiļu pilsētas iedzīvotāji, kuru dzīve un ikdiena, tapāt kā mums šodien, noritēja Preiļu pilsētas ielās.

Noorganizēts autobuss klātesošos nogādāja uz atceres pasākuma trešo daļu – koncertu "Cerību sala", kas notika uz Preiļu muižas parkā esošās Ādama un Ievas salas skatuves. Koncerta pirmajā daļā uzstājās enerģiskie ebreju tautas mūzikas izpildītāji – klezmeri no Lietuvas "Rakija klezmer orkestar" (Viļņa). Savukārt otrajā daļā uzstājās Maksa Goldina biedrības "Ebreju kultūras mantojums" valdes priekšsēdētājs, baritons Vlads Šulmans un jau daudzus gadus Itālijā dzīvojošā un strādājošā dziedātāja, soprāne Arnita Eglīte, kuru balsis, izpildot populāras Eiropas komponistu ārijas, pieskandināja Preiļu muižas parku, atbalsojoties arī Raiņa bulvārī. Lieliskie laikapstākļi un unikālā Ādama un Ievas saliņas atmosfēra padarīja koncertu par īpaši baudāmu, ko novērtēja ne vien plānveidīgi koncertu apmeklētāji, gan arī tie preiļieši, kuri savās ikdienas gaitās devās gar skatuvi un labprāt pievienojās.

Organizatori lielu pateicību izsaka viesiem pasākuma apmeklētājiem par izteikto novērtējumu un aicina klātienē apmeklēt Preiļu muzeja ekspozīciju, apskatot arī Holokausta traģēdijai veltīto ekspozīcijas daļu.

Rihards Sisojevs,
Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzeja
Galvenais krājuma glabātājs

<https://www.preili.lv/lv/jaunums/holokausta-upuru-pieminas-pasakums-preilos-9-augusta>